

Cominco, Greenex og socialmedhjælperne

Nye muligheder, gamle problemer

af pater Finn Lynge

Canada er selvsagt stedet, hvor man bør informere sig om, hvilke problemer der opstår i sammenstødet mellem den gamle fangerkultur og den moderne mineindustri i de arktiske områder. Canada er imidlertid også et meget stort land, hvor man må rejse langt og længe for at gøre sig håb om at træffe mennesker, hvis observationer og udsagn er nødvendige for at danne sig et objektivt skøn over denne sag.

Selvom det således på ingen måde kan siges at være et dækkende billede, man kan skaffe sig blot ved at snakke med folk i Montreal og Ottawa, kan det dog ikke for os i Grønland være uden interesse hvad man her har at sige. Her samles mange gamle veteraner fra Nordvest-territorierne, og her sidder den federale regerings embedsmænd.

Een ting synes i alt fald sikker, når man taler med folk, der har erfaring i de nordlige områder, og hvem eskimoernes velfærd ligger på sinde: de gør sig ingen illusioner om den magtkamp, som må finde sted mellem de pengestærke mineselskaber på den ene side, og på den anden side de instanser som bekymrer sig

for den menneskelige side af kultursammenstødet. Cominco er ude på profit, og det er i enhver nordamerikansk sammenhæng en ærlig sag. Cominco er samtidig kendt for at være et dygtigt organiseret, hårdt arbejdende selskab, og det vil i enhver nordamerikansk sammenhæng sige, at de er hensynsløse, hvor der er penge i sigte. At netop Cominco falder ind i dette mønster, det ved man en del om i Ottawa og Montreal.

Der skal ikke her graves i spørgsmålet om den unødvendige naturforurening, som Cominco f. eks. har gjort sig skyldig i ved søerne syd for Store Slavesø (McKenzie). Blot falder det naturligt – efter at have lyttet til bl. a. prof. Trevor Lloyd (McGill University i Montreal, canadisk konsul i Godthåb under 2. verdenskrig) – at være på vagt overfor eventuelle forsikringer fra Cominco/Greenex' side om, at de nok skal lade være at svine for meget ved Marmorilik. De canadiske erfaringer bør belære os om, at forsikringer, overenskomster og traktater, de være skrevet på nok så meget papir og med nok så mange højtidelige underskrifter, simpelt hen intet betyder, hvis man ikke har

tvangsforanstaltninger i baghånden: „Hvis ikke I gør, som vi bliver enige om, så trækker vi vor tilladelse tilbage, og I kan lukke jeres mine og rejse hjem!“ Det er den tone, regeringen i Ottawa er nødt til at anlægge overfor Cominco i Nordvestterritorierne, at dømme efter hvad der spontant falder regeringens embedsmænd i munden, når disse emner bliver bragt på bane.

Langt alvorligere end naturforureningen er dog den menneskelige side af sagen i Umanak distrikt. Hundreder af ungekarle med store lønninger og speedbåde, her i et af de sidste områder i Vestgrønland, hvor der endnu er et stykke rigtig fangerkultur tilbage, og hvor befolkningen endnu lever i fred og balance med sig selv.

Det er ikke mere end en måned siden, vi på et socialmedhjælperkursus hørte, at der i Umanak by ikke er mere end 2–3 egentlige „problemfamilier“, set fra socialkontorets synsvinkel. I sandhed et billede, der adskiller sig fra hvad vi kender fra andre socialkontorer ned langs kysten. Hvis ikke man fra ansvarlig side gør noget meget alvorligt for at forhindre en ny Ivigtut/Arsuk situation her nord for Nûgssuakhalvøen, så er det vist ikke for tidligt, at Umanak kommunalbestyrelse begynder at søge om penge til normering af et par nye socialmedhjælperstillinger! De vil ikke blive arbejdsløse, det er helt sikkert.

Hvis man imidlertid i Umanak gerne vil spare de penge, og hvis man i det hele taget gerne vil undgå et bundløst morads

af dårligdom og en komplet gradvis ødelæggelse af et af Vestgrønlands sidste fangerdistrikter, så synes der kun een vej at gå, nemlig at stille Cominco de samme betingelser, som man ikke har tøvet med at stille amerikanerne: komplet forbud mod at fraternisere med befolkningen. Og det forbud skal være hårdt og kompromisløst. Overtrædere skal fyres og hjemsendes uden varsel. Og Cominco/Greenex skal fratages sine rettigheder, hvis ikke de gennemfører forbudet. Cominco er hård forretning. De skal have „the tough line“.

Det er ikke kun Umanak kommunalbestyrelse, men os alle sammen, som har krav på at vide, hvilke rettigheder vore ansvarlige myndigheder er i færd med at give canadierne. At det drejer sig om rettigheder til mineraludvinding er gået op for os. Men giver man dem også rettigheder i distriktet af mere vidtløftig art? Giver man dem ret til at fare til Umanak i speedbåde og husere i byen? Giver man dem Arsuk-rettigheder og dermed følgende velsignelse til at sprede druk og svineri af den art, vi kun kender alt for godt så mange andre steder her til lands? Giver man dem lov til, i en yderst sårbar befolkning, at anrette skader der aldrig vil kunne rettes op igen?

Minedrift og industrialisering skal til, det ved vi. Og nu skal det altså være Umanak distrikt. Men man behøver ikke gøre det mere kostbart end højst nødvendigt.

Fra Sermitsiaq – Godthåb Avis (20. okt. 1972).